Naslovna stran

Harriet Beecher Stowe

Koča strica Toma

Povest
iz suženjskega življenja

Woodstar Publisher, 2015

O tej e-knjigi

"Koča strica Toma – Povest iz suženjskega življenja"; Harriet Beecher Stowe; prevod: Silvester Košutnik; 1918

© Harriet Beecher Stowe, 1852
© Woodstar Publisher, 2015

BISBN 978-999-2727-04-28 (pdf)
BISBN 978-999-2727-05-28 (mobi)
BISBN 978-999-2727-06-28 (ePub)
BISBN 978-999-2727-07-28 (azw3)

Publicirala v elektronski obliki založba Woodstar Publisher S. A., Julij, 2015.

Avtorske pravice in licenca

Vse pravice pridržane.

Nobenega dela te e-knjige ni dovoljeno reproducirati, prenašati ali uporabljati v izvirniku ali v prevodu v kakršni koli obliki in s katero koli tehniko, elektronsko, mehansko, s fotokopiranjem, snemanjem ali s katerim koli sistemom za shranjevanje, obdelavo in prenos podatkov brez pisnega dovoljenja založbe.

Ta e-knjiga je namenjena vaši osebni uporabi. Ni je dovoljeno prodajati naprej ali podariti drugim osebam. Če bi želeli to e-knjigo podeliti z drugo osebo, prosimo kupite dodatni izvod za vsaki osebi, kateri bi jo radi podarili. Če berete to e-knjigo, a je niste kupili ali ni bila kupljena za vašo osebno uporabo, potem bi bilo dobro, da bi si kupili vaš lasten izvod. Zahvaljujemo se vam, ker upoštevate in spoštujete avtorsko delo vseh sodelujočih avtorjev in založbe.

Vsebina

Naslovna stran 2

O tej e-knjigi 3

Avtorske pravice in licenca 3

Vsebina 3

KOČA STRICA TOMA 4

Trgovec s sužnji 4

Beg 7

Stric Tom 11

Pri novem gospodarju 15

Huda izguba 20

Nesrečen dogodek 25

Novi gospodar 29

Brezmejna beda 31

Cassy 35

Čudovit pobeg 39

Prepozno 42

Konec 46

KOČA STRICA TOMA

Trgovec s sužnji

V čudovito opremljeni sobi gosposke hiše v Kentuckeyu, deželi Združenih severno ameriških držav, sta nekega zimskega večera pri steklenici rujnega vina sedela dva moža in se živahno pogovarjala. Bila sta posestnik obširnega veleposestva, v Ameriki imenovanega plantaža, gospod Shelby in Haley, trgovec s sužnji. Zadnjemu se je z obraza dalo razbrati, da je surov človek, kakršen se lahko ukvarja edinole z žalostnimi kupčijami s sužnji. Prste je imel debele in okorne, a na njih si lahko opazil precejšnje število zlatih prstanov z dragocenimi kameni, težka zlata verižica za žepno uro pa je bila okrašena z velikim številom zlatih obeskov, ki so ob pisanem telovniku glasno zarožljali pri vsakem gibu debelega moža.

"Kot sklepam," rekel je Haley, ko je popolnoma izpraznil kozarec vina, "je najina kupčija sklenjena."

"Za Toma mi morate dati več," odgovoril je veleposestnik, ki je bil že na prvi pogled videti kot boljši človek. "Tom je dečko, kakršnega zlahka ne najdete. Do sedaj mi je spretno vodil celotno posestvo in imel vse lepo urejeno. Za povrh ima med našimi črnci mnogo veljave. Njegov vpliv nanje je več kot dober. Pošten, zvest in prostodušen je kakor nihče drugi. Ni še dolgo, ko sem mu zaupal veliko vsoto denarja in ga poslal na daljšo pot. Ali si to upa kateri posestnik črnskih sužnjev? In res se je pošteno vrnil nazaj. Pri nekem izmed zadnjih verskih zborovanj je celo pristopil k naši veri in zdaj deluje med črnci širše okolice kot nekakšen misijonar. Rečem vam, gospod Haley — če bi ne bil v tako hudi denarni stiski — nikdar in za noben denar bi tega črnca ne prodal."

"Da, da," je menil trgovec s sužnji, "tudi jaz imam rad takšne pobožne črnce, ampak verjemite mi, da ne morem Sam njega vzeti za pokritje vsega tistega, kar mi dolgujete. Ali nimate kakšnega manjšega sužnja, katerega bi še lahko dodali?"

"Silno mi je zoprno," je odkimal gospod Shelby z glavo in izpil poln kozarec vina, "kadar me razmere prisilijo k prodaji svojih sužnjev." V istem trenutku se odpro duri in v sobo priskaklja majhen črnski deček, star kakšnih pet let. Bil je lep otrok in prikupnega obraza. V velikih, temnih oči so se iskrili žarki živahne otroške duše, njegovi gibi pa so bili spretni in lahkotno.

"Pridi sem, Harry," je zaklical gospodar, "vzemi si grozdje, ki je na mizi!"

Deček priskoči in z vidnim veseljem na obrazu vzame z mize ponujeno.

"Pokaži tujemu gospodu, kako spretno znaš plesati!" mu ukaže gospodar.

Deček ne da bi se dal ponovno prositi, začne peti črnsko pesem za ples in se zapleše po sobi.

"Izvrstno — res izvrstno!" ga je pohvalil Haley in se zadovoljno namuznil.

"Kako se obnaša stric, kadar ga trga po udih?" je vprašal gospod Shelby.

Deček hipoma spremeni obraz in gibe.

Oči mu postanejo kalne, noge začnejo krevsati, hrbet se mu nagrbanči, se začne pozibavati ter začne na levo in desno pljuvati po tleh.

"Kako pa se obnaša stari Robin, kadar prepeva verske pesmi?" ga vprašal gospodar.

In zopet se črnček hipoma spremeni.

Obraz se mu je zresnil, z očmi je pogledal v strop, raztegnil je usta in skozi nosnice zapel pobožno pesem ter se s telesom enakomerno pozibaval sem ter tja.

"Prav dobro, odlično!" sta oba moža pohvalila malega umetnika, se glasno smejala in mu ponudila grozdja. In takrat se odpro vrata sobe, na pragu se prikaže čedna črnka. Kakor jo je deček zagledal, je urno pohiti k njej in ji pokazal zaslužena darila. Na prvi pogled je bilo videti, da je črnka dečkova mati.

"Vzemi malčka s seboj, Eliza!" je rekel gospodar.

Mati dvigne otroka, ga pritisne k prsim in s plahim pogledom na tujca odide, kakor bi slutila grozečo, njej neznano nevarnost.

"Krasna ženska je ta črnka," je vzkliknil Haley, ko so se duri za materjo zaprle. "Gospod Shelby — hočem jo odkupiti in sicer ne glede na ceno."

"Črnka je last moje žene," ga je skoraj nevoljno zavrnil gospodar, "in vem, da je moja žena ne spusti od hiše. Za povrh je poročena z mladim črncem, sužnjem mojega soseda. Kakor sem slišal, je njen mož zelo spreten strojnik. Lansko leto ga je njegov gospod za nekaj časa posodil neki tovarni, da je tam delal za dnevno plačo; tovarnarju se je zdel zelo koristen, ker mu je izumil in naredil več novih, zelo uporabnih strojev. Zdaj je znan daleč okrog in splošno priznan. Toda ko je njegov gospodar slišal, kakšen mojster je George Harris — tako je namreč črncu bilo ime — je postal besen in ga je poklical nazaj na svojo plantažo, rekoč, da stroji podpirajo Sam suženjsko lenobo. Zdaj mora delati na polju najtežja opravila, čeprav je bilo tovarnarju silno žal za njim in je ponujal mojemu sosedu lepo odškodnino, če mu še za nekaj časa posodi tega spretnega sužnja. S tem črncem je torej Eliza poročena in srce mi ne dovoli, da bi ju ločil na tako krut način."

"Oh, oh — kaj srce!" je vzkliknil trgovec.

"Ampak dobro — če že vaša žena ne privoli v prodajo čvrste črnke, kupčijo lahko vseeno skleneva na način, da dodate k Tomu še dečka. Tedaj bom zadovoljen."

"Otroka ne maram odvzeti materi," je odgovoril gospod Shelby.

"Že zopet nekoliko preveč srčno!" se je zarezal Haley z nasmehom. "Kentuckeyci ste preveč čudni ljudje, ki vendarle nekoliko preveč razvajate naše sužnje."

"Mati bi ločitve od svojega otroka ne preživela," je pripomnil gospod Shelby.

"No — res je, da se nekateri črnci skrajno obupno obnašajo, posebno ženske, če jih ločimo od otrok," je zamrmral trgovec. "Tako vem za primer, da je v New Orleansu močna in lepa črnka zaradi tega postala blazna in tako gospodarju prizadejala škodo za približno pet tisoč dolarjev. Ampak primer bi lahko rešili na bolj premeten način: mati bi poslali za nekaj tednov kam drugam, da se ji nekaj steklenega nakita, uhanov, prstanov — in zadeva je na preprost zaključena. Le verjemite mi!"

"Moram še nekoliko premisliti," je modroval gospod Shelby, "kajti dečka bi vendarle res lahko pogrešal."

"Meni se mudi," je dregal trgovec gospodarja, "kajti sami dobro veste, da morava danes zaključiti kupčijo." Nato je zopet izpil poln kozarec pijače.

"Naj pa bo," se je po daljšem premisleku vdal gospodar. "Dobite torej Toma in Harryja, a dajte mi zdaj moje dolžno pismo."

Haley seže v žep, izvleče veliko denarnico in da gospodarju pismo, katero ta na hitro pregleda in nato shrani v predal široke pisalne mize.

"A obljubiti mi morate," je še pripomnil gospodar, "da boste Toma prodali pošteni in dobri družini in da bo Harry prišel v prave in dobre roke."

"Nisem surovež," je odgovoril trgovec in si natočil kozarec, "ker sem do sedaj vedno pazil na svoje ljudi in gledal, da so bili zadovoljni s tem, kar jim je bilo usojeno. Večkrat sem vprašal katerega izmed njih, kako se mu godi in vsakokrat sem dobil zadovoljiv odgovor — vsakič so se prodani sužnji pohvalili, da žive v dobrih, največkrat v izvrstnih razmerah."

Moža sta se še dolgo pogovarjala in pridno praznila kozarce pijače. Stemnilo se je, prižgali so luč in govorili o sužnjih ter njihovih dobrih in slabih plateh.

Istočasno sta zunaj pred durmi stala dva človeka in se tiho, toda burno pogovarjala.

"Prosim te, George, povej mi, kaj nameravaš?" je črnka Eliza prosila svojega moža. "Čemu si tako čuden in zelo razburjen?"

"Oh, Eliza," je vzdihnil George Harris, "moj hrbet je krava, tako so me danes popoldne pretepli z bičem; celo z nogo so me suvali in mi pljuvali v obraz. In zakaj? Ker sem surovega sina mojega gospodarja opozoril, naj nikar tako ne trpinči konj. Povedali so mi tudi, da bom v

nekaj dneh prodan v neko južno državo, ker moj gospodar ne mara sužnjev, ki znajo brati in pisati ali celo izumljali stroje. Že osem dni mi nalagajo tako težaka bremena, da vidno čutim, kako me pešajo moči in kako bom v nekaj tednih obnemogel."

"George, George — grozno je!" je tarnala uboga žena, "vendar obljubi mi, da ne storiš ničesar, kar bi te znalo ogroziti. Misli vedno na svojega sinčka, malega Harryja, in name, svojo nesrečno Lizo!"

"Odšel bi rad, se danes moram proč!" je jezno zamrmral mladi mož skozi zobe, "in naj je še tako hladno in so sledilni psi pobeglih sužnjev še tako divji."

"Kaj bo pa z nama?" je tarnala nesrečna ženska.

"Oba imata dobrega gospodarja in dobro gospodinjo," je odgovoril črnec, "in če se mi posreči priti v Kanado, deželo svobode, bom z lahkoto s svojim razumom in s svojimi rokami zaslužil toliko, da vaju odkupim od svojega gospodarja."

Črnka je molčala in jokala, mladi mož pa je nadaljeval: "Prosi Boga, da mojo podporo. Živega me ne ujamejo več, ker sem Bogu obljubil, da bom svoboden ali pa raje umrem. Sedaj se poslavljam od tebe, ljubljena žena! Pozdravi in poljubi mojega dragega Harryja in mu povej, da se je njegov oče napotil proti severu, kjer si bo poiskal novo, boljšo domovino. Povej mu, da prideta oba kmalu za menoj, potem naju nič ne bo moglo ločiti."

Po teh besedah pritisne Harris svojo ženo k prsim, jo poljubi in hitro izgine v temo. Še dolgo je kot okamnela stala nesrečna Eliza pred vrati. V sobi pa sta Shelby in trgovec s sužnji še vedno sedela ob polnih kozarcih vina in od daleč je bilo slišati tihi glas verske pesmi; sužnji so se zbrali v koči strica Toma pri večerni molitvi.

Čez nekaj časa je Eliza odšla v svoja spalnico. Morala je iti mimo vrat, za katerimi sta sedela hišni gospodar in Haley ter se glasno pogovarjala.

Nehote je nekoliko obstala in poslušala.

"Jutri torej pridem po Toma in malega Harryja," je bilo slišati odurni glas debelega trgovca.

"Težko bom to opravičil pri svoji ženi!" je vzdihoval gospodar.

Eliza se je začela tresti kakor list na brezi. Najprej skoraj ni mogla verjeti svojim ušesom, a kmalu ji je bilo jasno, da je njen dragi sin prodan surovemu trgovcu. Tiho in obenem urno kakor mačka je odhitela v svojo sobico, kjer je sinček že ležal v posteljici in mirno spal. Poljubila ga je. Čeprav razburjena, je bilo na njenem obrazu opaziti odločnost, možne poteze; sicer je imela oči polne solz, a so kljub temu odločno žarele in se svetlikale ob svetlobi slabe luči. Brž je pograbila nekaj otrokove obleke, dodala nekoliko perila, povezala oboje v trdno culo, zavila dečka v veliko ruto in se pazljivo splazila ven iz hiše. Noč je bila zelo temna, toda črnke ni bilo prav nič strah — vsaj tega dne ne.

Hitrih korakov je pobegnila v bližnji gozd in je ni prav nič skrbelo, če je drevje skrivnostno šumelo in so ji drevesne veje praskale obraz ali ji ostre korenine ranile noge. Vedela je, da beži zato, ker mora rešiti svojega sina iz ostrih krempljev odurne zveri, ki ji ga hoče vzeti — torej ni poznala ne bojazni in ne bolečin. Kot prej njen mož je hitela tudi ona na sever, proti reki Ohio, čez katero bi si lahko poiskala varno zavetišče in mogoče našla tudi svojega moža.

Beg

Drugo jutro se je bliskoma razširila po obširnem posestvu novica, da je Eliza pobegnila. Kjerkoli si srečal črnca, povsod si opazil, da je bil vesel in zadovoljen. Marsikateri suženj je dvignil roke proti nebu in molil, naj bi Bog dal, da bi se revni materi in njenemu sinčku posrečilo priti do varnega zavetišča.

Gospodar je sam prišel z neprijetno novico k trgovcu, ki je še ležal v postelji in po obilo zaužitem vinu trdno spal. Začel je preklinjati in kričati:

"Ob celih dve sto dolarjev (tisoč kron) sem!"

"In jaz ob tisoč!" je tožil gospod Shelby.

"Ali ni že prepozno?" je nadaljeval trgovec.

"Oba dobim, preden prispeta do Ohija. Reka je ravno zdaj polna ledenih plošč in nobeden brod si ne upa črnke peljati na drugi breg. Kdaj je pa izginila potepinka?"

"Kakor kaže, je pobegnila že pred več urami," je odgovoril gospodar.

"Ali mi za danes prepustite dva služabnika in sicer dva, na katera se lahko zanesem?" je vprašal trgovec.

"Se razume!" je pritrdil gospodar.

"Storite mi tedaj uslugo," je nadaljeval Haley, "in ukažite, naj mi kdo osedla konja. Najkasneje čez pol ure se more pregon začeti."

Gospod Shelby se je odpravil na dvorišče in je poklical dva služabnika, naj osedlata konja tujega gospoda, a se naj tudi sama pripravita, da ga bosta spremljata na konjih.

Črnca urno ubogata in pohitita v konjski hlev. Beli konj je kmalu stal na dvorišču. Andrew pa, prvi črnec, kaj kmalu spozna, da je žival silno občutljiva in zato brž podloži pod sedlo par bukovic (sad bukve) z ostrimi robovi, drugi črnec Sam pa pritrdi vajeti za uzdo rahlo, da so lahko pri najmanjšem sunku skočiti iz obročkov. Hitrih korakov je prisopihal Haley h konju, da ga je gospodar komaj dohajal, skočil v sedlo in zaklical:

"No, fanta — ali sta že gotova?" je hotel dodati, toda ni imel časa izgovoriti zadnje besede. Bukovice so vedele, zakaj so ostro robate, in konj se je začel divje vzpenjati s prednjima nogama. — V velikem polkrogu je trgovec padel na tla, belec pa je besen oddirjal ven z dvorišča. Gospodar je naglo priskočil Haleyu na pomoč in pomagal preklinjajočemu debeluharju na noge.

"Črnska nesnaga ima srečo!" je sikal skozi zobe. "Oddaljenost med njo in njenimi zasledovalci je vse večja."

Gospodar je takoj ukazal, naj črnci ujamejo podivjano žival, ki je kakor brezumna dirjala po širnih poljanah, sam pa se je s trgovcem odpravil nazaj v hišo. Črnca sta sicer takoj pohitela za konjem, a se jima nikamor ni mudilo in minila je dobra ura, preden sta upehano žival prijela. Haley jo je takoj zopet zajahal. Konj, upehan kakor je bil, je bil zdaj krotkejši. Tudi George in Sam sta prignala vsak svojega konja iz hleva, a sta bila tako počasna, da je minilo dobre pol ure, preden sta sedla vsak v svoje sedlo. Trgovec je pravilno spoznal, da ga črnca s premislekom ovirata ter zato preklinjal je na vse načine, a nič mu ni pomagalo.

Naposled se je pregon vendarle začel. Haley se je poslovil od gospoda Shelbya in z Georgeom in Samom odjezdil na cesto, ki se je vila proti severu ter vodila k reki Ohio, in sicer do broda, ki je edini v tej okolici lahko ljudi prepeljal na drugi breg te reke.

Eliza je celo noč tekla. Kakor plaha zver je dirjala po gozdovih in poljanah, da bi slej kot prej prispela do velike reke, onkraj katere je upala, da bo svobodna. Niti za hip si ni privoščila počitka, le hitela je naprej. Ob sončnem vzhodu so se prvi sončni dotaknili te uboge in na smrt upehane ženske. Mali Harry se je prebudil in začel tiho jokati.

"Samo pol ure še potrpi, ljubi sinček!" ga je skušala pomiriti revna mati: "tam pred nama je reka Ohio, onkraj katerega najdeva tudi očeta."

Črnka je res srečno prispela do reke, ki je v globoki strugi, nad katero se je vlačila jutranja